

کودک کار با کودک خیابان متفاوت است

8 بهمن 1401

80 درصد کودکان خیابانی ایرانی نیستند

از سال 73 که نخستین طرح‌ها و آیین‌نامه در زمینه شناسایی و ساماندهی [کودکان کار](#) و خیابان آغاز شد تا سال 99 که قانون حمایت از اطفال و نوجوانان به تصویب رسید، آیین‌نامه بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های زیادی برای شناسایی و ساماندهی کودکان کار و خیابان به تصویب رسیدند و دستگاه‌های زیادی برای این کار معرفی شدند اما نکته اینجاست که با وجود همه این دستگاه‌های متولی و بخشنامه‌ها و آیین‌نامه‌ها هنوز دیدن کودکان دوره گرد و دستفروش در سرمای خیابان‌های شهر آزار دهنده است و به نظر می‌رسد همه این قوانین در اجرا چندان موفق نبوده‌اند.

«محمد رضا حیدرهای» سرپرست دفتر امور آسیب‌دیدگان اجتماعی سازمان بهزیستی کشور با توجه به سرمای هوا درباره آخرین وضعیت طرح شناسایی، جذب و توانمندسازی کودکان خیابانی گفت: اگر در این هوا کودک خیابانی مورد شناسایی قرار گرفت و نیاز به نگهداری فوری داشت همکاران ما در اورژانس اجتماعی این آمادگی را دارند تا بلافاصله او را در مراکز مورد پذیرش قرار دهند؛ البته بیش از 90 درصد کودکان خیابانی دارای خانواده هستند.

حیدرهای افزود: بهزیستی براساس قانون حمایت از اطفال و نوجوانان در حوزه کودکان کار و خیابان وظیفه دارد و باید به موجب قانون در خصوص ساماندهی کودکان کار و خیابان به شناسایی، جذب و حمایت و در صورت لزوم نگهداری کودکان اقدام نماید، یعنی در ابتدا بهزیستی باید کودکی را که در خیابان کار می‌کند، شناسایی کرده و پس از آن او را جذب کند. بیش از ۶۰ مرکز غیردولتی ما که متولی کودکان خیابان هستند وظیفه دارند این کودکان را شناسایی و جذب کنند. بعد از اینکه کودک جذب و به مرکز وارد شد، در آنجا خدماتی دریافت می‌کند و در مراکز برای او پرونده شخصیت، مددکاری، روانشناسی و خانوادگی تشکیل می‌شود. پس از آن اقدامات توانمندسازی کودک در کنار [خانواده](#) آغاز می‌شود. ما معتقدیم برای اینکه کودک دیگر برای کار در خیابان حضور نداشته باشد لازم است که خانواده این کودک توانمند شود. ما از طریق این مراکز خانواده را شناسایی کرده و مددکاران گزارش مددکاری این خانواده را به ما ارائه می‌دهند به طور مثال کودکی که در خیابان کار می‌کند در یک خانواده مادر سرپرست زندگی می‌کند یا در خانواده‌ای زندگی می‌کند که پدر خانواده حضور دارد اما معتاد است و یا به هر شکل دیگری قادر به کار کردن نیست. با توجه به نوع خانواده مدل توانمندسازی برای آن خانواده طراحی می‌شود، پس از آن نیز برنامه‌های حمایتی انجام می‌شود.

سرپرست دفتر امور آسیب‌دیدگان اجتماعی سازمان بهزیستی کشور با بیان اینکه براساس قوانین جمهوری اسلامی، کار کودک کمتر از ۱۵ سال ممنوع است و کودک کار با کودک خیابان متفاوت است افزود: کودک کار مقوله‌ای جداست، کودکانی که در کارگاه‌ها کار می‌کنند و حقوق دارند کودک کار نامیده می‌شوند اما متأسفانه چون دسترسی به کارگاه‌ها برای ما مقدور نیست و نمی‌دانیم چه کودکانی و در چه مکان‌هایی کار می‌کنند آمار دقیقی هم از کودکان کار وجود ندارد البته اگر این کودکان شناسایی شوند حتماً به آنها خدماتی ارائه خواهیم کرد اما در حال حاضر دسترسی‌مان به این کودکان

راحت نیست.

حیدرهای با اشاره به آمار 14 هزار و 800 کودک خیابانی در کشور گفت: حدود 14 هزار و 800 کودک خیابانی در کشور وجود دارد که نزدیک به 11 هزار نفر از این افراد از سازمان بهزیستی خدمات روزانه دریافت می‌کنند.

اما یک مشکل اساسی وجود دارد و آن مشکل این است که بیش از ۸۰ درصد این کودکان از اتباع سایر کشورها هستند و یعنی کودک ایرانی نیست که ما بخواهیم اقدامات حمایتی را که براساس قانون به ما تکلیف شده است برای آنها انجام دهیم. بسیاری از این کودکان نیز از کودکان اتباع غیرمجاز هستند. یعنی از ۱۴ هزار کودکی که شناسایی شده‌اند نزدیک به ۸۰ درصد آنها کودکان اتباع هستند که بالغ بر ۶۰ درصد آنها نیز از اتباع غیرمجاز هستند. در هیچ جای دنیا رسم نیست که فردی به‌صورت غیرقانونی وارد یک کشور دیگر شود و قوانین آن کشور را نقض کند و هیچ نهادی هم نتواند او را جذب کند و یا مانع از حضور کودک در خیابان شود. بنابراین لازم است که همه دستگاه‌هایی که در این زمینه مسئولیت دارند و در امر کودکان کار متولی هستند در کنار همدیگر قرار بگیرند که خوشبختانه این اتفاق در حال حاضر در حال شکل‌گیری است و امیدوارم با کمک شهرداری تهران، سازمان شهرداری‌ها و سایر شهرداری استان‌ها برنامه‌ریزی منسجمی داشته باشیم که شاهد کم شدن حضور کودکان کار و خیابان در خیابان باشیم.

سرپرست دفتر امور آسیب دیدگان اجتماعی سازمان بهزیستی کشور همچنین درباره ثبت اطلاعات کودکان کار و خیابان از طریق دستگاه اسکن عنبیه گفت: در سنوات گذشته کودکان را شناسایی و جذب می‌کردیم اما به دلیل اینکه اطلاعات این کودکان ثبت نمی‌شد یا اسامی مختلفی ارائه می‌کردند یا اینکه ممکن بود از کودکان کارگران فصلی باشند و ما یک روز آنها را شناسایی می‌کردیم و سه ماه بعد به همراه خانواده به استان دیگری می‌رفتند و دوباره مرکز بهزیستی این کودک را در خیابان شناسایی می‌کرد اما از آنجا که بانک اطلاعاتی یکپارچه‌ای نداشتیم ممکن بود کودک خودش را با نام دیگری معرفی کند و قابل شناسایی نباشد. حیدرهای افزود: از همین رو تصمیم گرفته شد که مراکز بهزیستی به دستگاه‌های ثبت اطلاعات هویتی کودکان از طریق اسکن عنبیه مجهز شود. در سال گذشته با حمایت سازمان مدیریت برنامه و بودجه 13 دستگاه خریداری شده و در 13 مرکز فعال شده‌اند البته لازم است که همه کودکان اطلاعات هویتی آنها ثبت شود بنابراین لازم است که همه ۶۰ مرکز به این دستگاه‌های اسکن عنبیه مجهز شوند البته قیمت دستگاه‌ها گران است، هر دستگاهی بالغ بر 45 میلیارد تومان اعتبار نیاز دارد اما با توجه به اینکه در فصل بودجه هستیم اگر امسال از سازمان بهزیستی حمایت صورت بگیرد تا این دستگاه‌ها خریداری شود همه مراکز را به دستگاه ثبت اطلاعات هویتی از طریق اسکن عنبیه مجهز می‌کنیم و در راه توسعه برنامه‌های حمایتی گام برمی‌داریم.

*سمیه افشین‌فر- ایران